

УДК 574.632

Парфенюк І.О. (Україна, Рівне)

САНІТАРНО-ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ У МОНІТОРИНГУ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД

На сьогоднішній день основним документом ЄС щодо визначення та моніторингу якості води є Водна Рамкова Директива (Директива № 2000/60/ЄС від 23 жовтня 2000 р.), що визначає стратегію управління водними ресурсами з метою досягнення сталого доброго екологічного стану водного середовища. Однією з ключових особливостей оцінки водних екосистем за вимогами Водної Рамкової Директиви (ВРД) на відміну від вітчизняних систем оцінювання, є аналіз біотичних показників. Згідно ВРД в річках й озерах визначаються лише такі біологічні показники як фітопланктон, макрофіти та фітобентос, фауна донних безхребетних, риби. Разом з визначенням фізико-хімічних та гідроморфологічних параметрів вони дають досить цілісну картину рівня забруднення водного середовища та результати його впливу на гідробіоту. Проте, ВРД не є досконалою системою визначення екологічного стану поверхневих вод і потребує адаптації для нашої країни, яка з одного боку має значні екологічні проблеми, неспівмірні із країнами ЄС, а з іншого – власні традиції санітарно-екологічного аналізу водойм та водотоків.

Вищеперераховані показники не дають можливість оцінити тривалість дії забруднюючих речовин, внаслідок адаптації деяких організмів до них.

Тому, необхідно вести моніторинг й за мікробіологічними показниками, які дають можливість не тільки оцінити еколого-санітарний стан водного об'єкта, а й визначити, наскільки вплив тривалий. Крім того, за результатами мікробіологічного аналізу можна отримати відповідь на багато запитань: чи можлива рекреація на даних водоймах, чи безпечна риба виловлена тут, тощо. Так, наявність у водоймі умовно патогенної лактозопозитивної кишкової палички дає відповідь на питання: чи проводиться постійний скид стічних вод? Так, проводиться, оскільки ці бактерії не виживають при температурах, які характерні для нашого клімату (виключаючи, літній період), так само і наявність патогенної мікрофлори (*Salmonella*, *Staphylococcus*, зокрема *Staphylococcus aureus*). Присутність кишкової палички у воді, особливо у літні місяці, є досить небезпечною, оскільки спричиняє кишкові розлади, не говорячи про патогенні мікроорганізми, які здатні спричинити спалахи серйозних хвороб.

За даними управління Держсанепідслужби у Рівненській області, водойми Рівненщини є відносно благополучними щодо наявності патогенної мікрофлори. Проте, впродовж п'яти років в окремих містах та районах області було виділено такі види сальмонел: *Salmonella enteritidis* (2009-2014 рр. – Дубно; 2013-2014 рр. – Сарни, 2013 р. – Рівне), *Salmonella Java* (2012 р. - Острог), *Salmonella Newport* (2012 р.- Сарни), *Salmonella Derby* (2010 р. – Рівне). Отже, судячи з отриманих даних можна зробити висновок, що водойми Рівненської області піддаються забрудненню побутово-комунальними стічними водами і, найчастіше, забруднюються поверхневі води у обласному та районних центрах (Дубно, Рівне, Сарни, Острог). Крім того, у пробах води були виявлені яйця паразитів, що теж свідчить про біологічне забруднення води.

Скид неочищених побутово-комунальних і промислових стоків у водойми, засмічення берегів і водойм побутовим сміттям є яскравою ознакою байдужості суспільства до екологічних проблем довкілля, яка поки не наближає нас до виконання вимог ВРД. На фоні глобального потепління клімату існуюча тенденція нехтування екологічними проблемами може призвести до значного погіршення еколого-санітарного стану водойм області, зменшення кількості рекреаційних зон. Любительське рибальство теж під загрозою, оскільки забруднення водойм на фоні зміни їх термічного режиму загрожує виживанню багатьох видів риб, та й саме вживання в їжу зараженої риби може призвести до негативних наслідків для здоров'я. З огляду на перелічене, в області необхідно провести реконструкцію комунальних очисних споруд, контролювати якість очистки, у т.ч. проводити санітарний аналіз для загальної та всебічної оцінки стану поверхневих вод.